

Lukas Ameye
Certified European Treeworker
Certified European Treetechnician

Opdrachtgever: Gemeente
Zwevegem
Tav: Dhr Rutger Davidts

Beheerplan Kapel Milanen

Datum: 12/07/2022

Betreft: Beheeradvies beukenlaan Kapel Milanen

1 Inleiding en identificatie	4
2 Historische nota	6
2.1 Historiek dreef	6
2.2 Historiek kapel	10
3 Inventarisatie huidige toestand	11
3.1 Dreef en beplanting rond kapel	11
3.1.1 Infrarood	14
3.1.2 Inventarisatie / VTA beukendreef	15
3.1.3 VTA 4 Lindes bij Kapel	19
3.1.4 Groeiplaatsonderzoek	23
3.1.4.1 Boringen	23
3.1.4.2 Profielkuilen	27
3.1.4.3 Verdichting	28
3.1.5 Tussentijdse Conclusie	29
3.1.6 Algemeen beeld bomen en groeiplaats	29
3.1.7 Conclusies	30
3.2 Exterieur kapel	31
4 Erfgoedwaarden	35
5 Beheersvisie en doelstellingen	38
5.1 Overleg gemeente / Onroerend Erfgoed / boomtechnisch adviseur	38
5.2 Eindbeeld met linde	39
5.3 Detaillering eindbeeld	40
5.4 Overleg met omwonenden	40
5.5 Conclusie eindbeeld	41
5.6 Kapel met kapellindes	41
6 Beheersmaatregelen	43
6.1 Vervanging dreef in fasen	43
6.2 Grondverbetering dreefbomen	43
6.3 Aanplanting	44
6.4 Groeiplaatsinrichting en -beheer	44
6.5 Begeleidingssnoei	45
6.6 Onderhoud kapel	45

6.7 Conclusie	45
6.8. Samenvattend overzicht van de werken	46
6.8.2 ÉÉNMALIGE WERKEN – RESTAURATIE KAPEL	46
6.8.3 TERUGKERENDE WERKEN – ONDERHOUD NA RESTAURATIE KAPEL	47
6.8.2 ÉÉNMALIGE WERKEN – KAPEL MILANEN DREEF EN OMGEVING KAPEL	47
6.8.3 TERUGKERENDE WERKEN – KAPEL MILANEN DREEF EN OMGEVING KAPEL	48
7 Opvolging en evaluatie	49
7 Conclusie	50
8 Extra toevoegingen	51

1 Inleiding en identificatie

De Kapel Milanendreef is beschermd als stads- en dorpsgezicht, de kapel als monument bij ministerieel besluit van 5 mei 2017 (zie afbeelding verder).

De neogotische Milanenkapel met gedeeltelijk omhaagd kapelhof en solitaire gekandelaarde kapellinde is gelegen aan het kruispunt van de Bellegemstraat met de Kapel

Milanendreef/Kapel Milanenstraat, ten zuiden van de dorpskern van Zwevegem. De aansluitende Kapel Milanendreef is een kaarsrechte dreef van circa zeshonderd meter lang en met noord-zuid georiënteerd tracé. De dreef - thans beplant met beuken – is gericht op de portaalzijde van de kapel (inhoudelijk dossier beschermingsbesluit).

Sinds enkele jaren is de conditie van vele beuken in de dreef van de Kapel Milanen zichtbaar aan het verslechteren. Om de dreef kwalitatief te beheren werd ons gevraagd hiervoor een beheeradvies te formuleren.

We gingen hiervoor in eerste instantie na wat de **huidige situatie van de dreef** is.

Hiervoor voerden we een summier historisch onderzoek en onderwierpen we het bomenbestand aan een boomveiligheidscontrole (VTA) met conditiebepaling om in te schatten hoe de bomen er op heden aan toe zijn.

Vervolgens voerden we een groeiplaatsonderzoek uit om de boven- en ondergrondse groeiplaatsomstandigheden in kaart te brengen.

Op basis hiervan werden een aantal conclusies getrokken en werden mogelijke strategieën ifv behoud voorgesteld.

Op basis van overleg met de Zwevegemse groendienst, het gemeentebestuur en Onroerend Erfgoed, werd een gewenst eindbeeld voor de dreef overeengekomen, dat hieronder wordt geformuleerd.

Tenslotte worden een aantal beheersmaatregelen geformuleerd die de realisatie van dit eindbeeld moeten faciliteren.

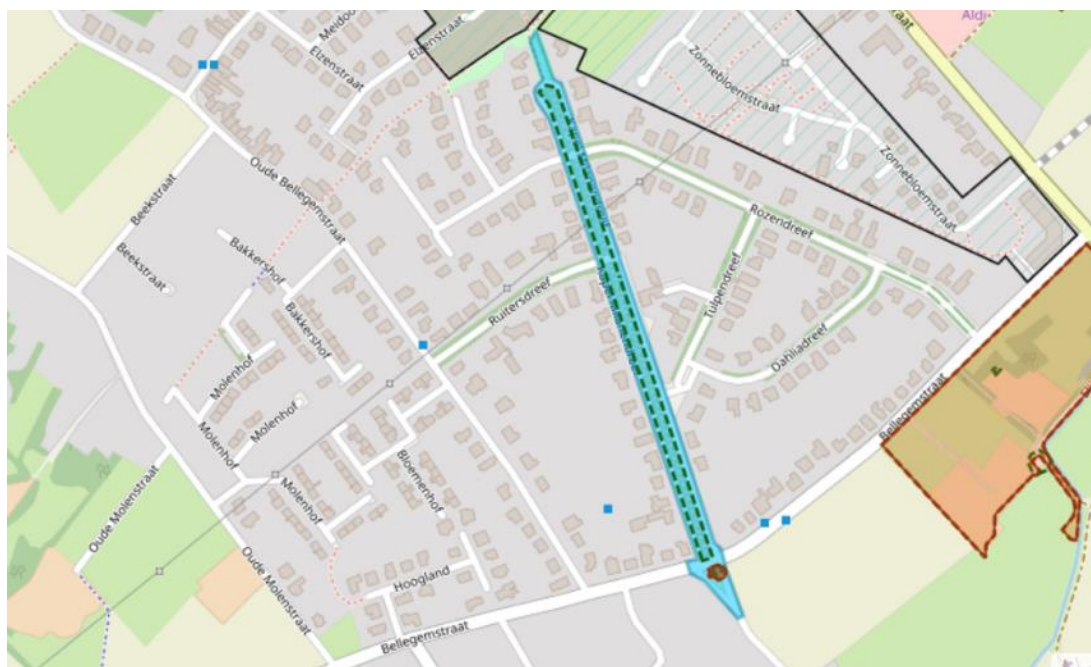
Om dit plan bij de bevolking bekend te maken en om gevoeligheden bij omwonenden in kaart te brengen, wordt op 19/01/23 om 19h een **infovergadering** voor omwonenden georganiseerd.

Dit document omvat de dreef Kapel Milanen te Zwevegem. Dit betreft de 135 beuken en hun groeiplaats vanaf de kapel tot op het einde van de dreef aan het fietspad. Ook de vier lindes rond de kapel zijn hierin opgenomen.

De vier lindes rond de kapel ziet u op de luchtfoto hieronder, de andere bomen en het gebied staan aangeduid op de kaart.

Figuur 1. Positie lindes rond Milanenkapel

Figuur 2. Aanduiding beuken Kapel Milanendreef

2 Historische nota

2.1 Historiek dreef

De eerste vermelding van de kapel dateert van eind 16de eeuw, andere bronnen spreken van midden 17de eeuw. Uit historische analyse kan men aannemen dat de Milanenkapel waarschijnlijk in de eerste helft van de 16de eeuw is opgericht (Inhoudelijk beschermingsdossier). De kapel was een bedevaartsoord en er waren ook verschillende kruis- en sacramentsprocessie, kermissen, wijdingen, ... In het inhoudelijk beschermingsdossier staat een heel uitgebreide beschrijving van kapel, het interieur en de verschillende restauraties.

In voorliggend beheerplan gaan we dieper in op de historiek van de dreef. Dit doen we op basis van een tijdsreeks van historische kaarten en het inhoudelijk dossier bij het beschermingsbesluit.

Figuur 3. Benaderende positie Kapel Milanendreef op Fricx kaart van 1712. Deze staat er niet op getekend, wat niet betekent dat de dreef er nog niet was. Op de kaart is wel sprake van de 'Clyt Bergh Milane'. De kapel van Milanen is wel te zien.

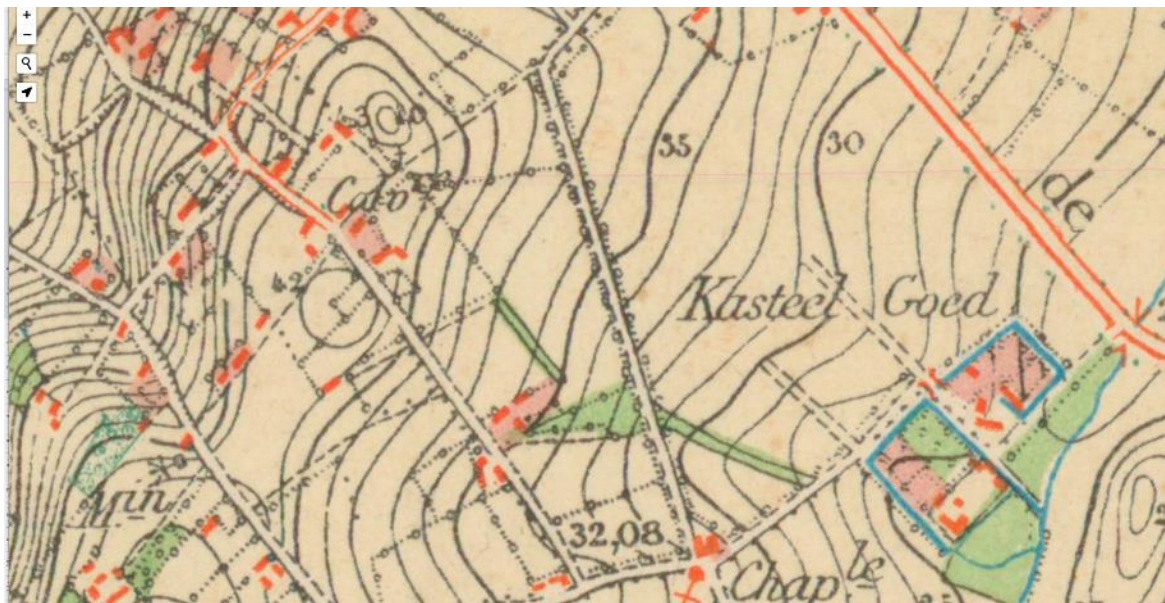
Figuur 4. Kapel Milanendreef op de Villaretkaart van 1745

Figuur 5: Kapel Milanendreef op de Vandermaelenkaart (midden 19de eeuw)

Figuur 6: Kapel Milanendreef op de kaart Atlas der Buurtwegen (midden 19de eeuw)

Figuur 7: Kapel Milanendreef op de MGI kaart (1873)

1904-1939

Figuur 8: Kapel Milanendreef op de NGI kaart (begin 20ste eeuw)

Figuur 9: Kapel Milanendreef op de NGI kaart (1969)

De tijdsreeks van historische kaarten toont duidelijk de continue aanwezigheid van deze dreef minstens sinds midden 18de eeuw.

Min of meer haaks op deze dreef, wordt in noordelijke richting een open akkerareaal afgezoomd door twee langgerekte, licht convergerende dreefstructuren. De westelijke dreef daarvan correspondeert met de bewaarde dreef (huidige straat Kapel Milanendreef). Deze dreef vormt meer dan waarschijnlijk een herwerkt segment van een vroegere noord-zuidverlopende

wegverbinding tussen Zwevegem en buurdorp Sint-Denijs (deelgemeente van Zwevegem), over de huidige Kapel Milanenstraat, Sint-Denijsstraat en Drie Lindenstraat.

De bomen werden kort voor WOII aangeplant en zijn dus ongeveer 85 jaar oud. Gezien de erfgoedwaarde van deze bomen wil men inzetten op goed onderhoud voor het instandhouden van de dreef.

2.2 Historiek kapel

Het inhoudelijk dossier bij het beschermingsbesluit bevat een zeer uitgebreide beschrijving van de historiek van de kapel. Hieronder beschrijven we heel beknopt deze historiek op basis van het inhoudelijk beschermingsdossier. Op basis van het raadplegen van verschillende bronnen wordt aangenomen dat de kapel ontstaan is tijdens de eerste helft van de 16de eeuw. Een cartografische weergave vond men terug op een landmeterskaart uit de 17de eeuw. In de hierboven opgenomen kaartenreeks was de kapel ook reeds duidelijk afgebeeld op de kaart van Villaret (1745-1748).

In 1805-1806 verwierf Kortrijkzaan François van Ruymbeke (1770-1840), stiefvader van Felix Bethune, de goederen van de vroegere heerlijkheid in Zwevegem.

Voor deze traditioneel katholieke familie vormde het herstel, het herbouwen en het inrichten van de kapel een uiting van religiositeit en devotie tot Maria. Reeds bij de vererving in 1840 (overlijden van François van Ruymbeke) liet Felix kleine herstellingen uitvoeren. In 1846-1847 werd de kapel volledig herbouwd naar plannen van Felix' zoon, Jean-Baptiste Bethune.

De Milanenkapel werd ingewijd op 8 september 1847, Milanen- of Zwevegem-kermis, maar het interieur van de kapel was op dat moment zeker nog niet afgewerkt. Onder meer (een deel van) de polychrome binnenafwerking en de glasramen waren nog niet gerealiseerd. Een eerste glasraam werd geplaatst in 1856.

Diverse gegevens wijzen erop dat er in de jaren 1860 opnieuw een drukke bedrijvigheid heerste rondom de Milanenkapel. Na een eerste glasraam in 1856 uit Bethunes Brugse glazeniersatelier, werden de overige vensters van de kapel tussen circa 1861-1862 en 1869 ingevuld met glasramen uit Bethunes Gentse atelier.

In 1877 vond een restauratie van de kapel plaats.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog liep de kapel schade op. In 1979 werd de kapel hervoegd. In hetzelfde jaar werd het interieur opnieuw geschilderd in opdracht van het gemeentebestuur.

De kapel verkeert in een vrij goede fysieke toestand. De voorbije decennia werden regelmatig opknapwerken en herstellingen uitgevoerd. De westzijde van de bedaking, vooral bij het schip dan, verkeert in een minder goede toestand, leien schuiven af (2017). Ook bij de met leien bezette steunberen en zijgevel van de sacristie schuiven leien af. De zuilen en vensteromlijstingen vertonen vooral aan de westzijde verwerking. De zuil van het portaal die gebarsten was ten gevolge van het verkeersongeval in 2012 werd op correcte wijze hersteld.

3 Inventarisatie huidige toestand

In een eerste deel gaan we dieper in op de dreef en de beplanting rond de kapel. In een tweede deel beschrijven we de erfgoedkenmerken en elementen van de kapel.

3.1 Dreef en beplanting rond kapel

Het beschermde dorpsgezicht omvat de beplanting rond de kapel (lindes) en de centrale dreef met langs weerszijden de weg. De weg doorsnijdt ook op twee plaatsen de dreef. De erfgoedwaarde situeert zich vooral in de dreef.

Figuur 10: Kapel Milanendreef december 2022 (Auteursrecht Frank Deblon Photography)

De dreef bestaat uit rode en groene beuken. In totaal zijn er 135 plantposities in de dreef. Hiervan zijn reeds 8 st bomen ecologisch geveld. De bomen staan op het maaiveld niveau en zijn van de weg afgescheiden door een betonnen goot. De bomen zijn grotendeels gelijk jarige. In het verleden werden door de gemeente wel al enkele nieuwe bomen aangeplant in totaal gaat dit om ongeveer 6 st die een +/-2010 werden aangeplant . De bomen staan evenwijdig en recht tegen over elkaar geplant en dit over de volledige lengte van de dreef.

Onder de bomen groeit gras. Centraal in de dreef is een pad (minder/geen gras) ontstaan door het gebruik als wandel/fietspad. In de berm onder de bomen wordt soms geparkeerd. Om het parkeren tegen te gaan geeft de gemeente in het verleden 37 struiken aangeplant

(*Rhododendron ponticum*). In 2020 is er vlechtwerk geplaatst om de bladeren ter plaatse te houden en om parkeren of het afsnijden van bochten te verhinderen.

In 2020 werden bij verschillende bomen schorsbrand vastgesteld. Om dit in de toekomst te beperken werden 18 stuks bomen door de gemeente ingezwachteld met jute.

Figuur 11,12 & 12: Kapel Milanendreef Maart 2020 (Bron: Cyclomedia)

In totaal staan er vier lindes verspreid rond de kapel. De drie lindes leeftijdsfase jeugd-bijna volwassen werden in de jaren 1999 aangeplant en verkeren in relatief goede conditie. De ene linde die de kapel aan de oostzijde flankeert - met leeftijdsfase veteraanboom - verkeert in mindere goede conditie. Wel betreft het een beeldbepalende Hollandse linde waarvan in de kroon vier zware en negen kleine gesteltakken vertakken. Op basis van vergelijkbare stamomtrekken van andere lindebomen waarvan de ouderdom is bepaald en de weergave van een opvallende boom op de Vandermaelenkaart van circa 1850, is de kenmerkende kapelboom waarschijnlijk ouder dan de huidige kapel van 1846-1847. Op een prentbriefkaart van kort voor de Tweede Wereldoorlog is de boom voor het eerst in een duidelijk kunstmatige snoeivorm te

herkennen. Toch is het aannemelijk dat de linde voordien al op deze traditionele manier was gekandelaard.

Verder zijn er heestersmassieven aanwezig en enkele fors uitgegroeide meerstammige krentenboompjes.

Figuur 13 & 14: Milanenkapel Maart 2020 (Bron: Cyclomedia)

In wat volgt wordt dieper ingegaan op de toestand van de dreefbomen en hun standplaats. Deze info komt uit het in 2021 opgemaakte VTA-rapport. Als gevolg van de droge zomer van 2022 is de toestand van heel wat beuken nog slechter geworden.

3.1.1 Infrarood

Hieronder 2 kaarten met infraroodbeelden van de dreef uit 2009 en 2018. Hoe roder de boomkronen, hoe dichter het bladerdek en hoe beter de mogelijkheid tot fotosynthese.

Figuur 15. Infraroodbeeld uit 2009. De conditie was toen ook al sterk verminderd

Figuur 16. Infraroodbeeld 2018. Kapel Milanendreef kleurt minder rood dan omringende straten

3.1.2 Inventarisatie / VTA beukendreef

Hieronder worden de bomen aan de hand van een plattegrond weergegeven, met respectievelijk hun gezondheid, ecologie en opmerkingen.

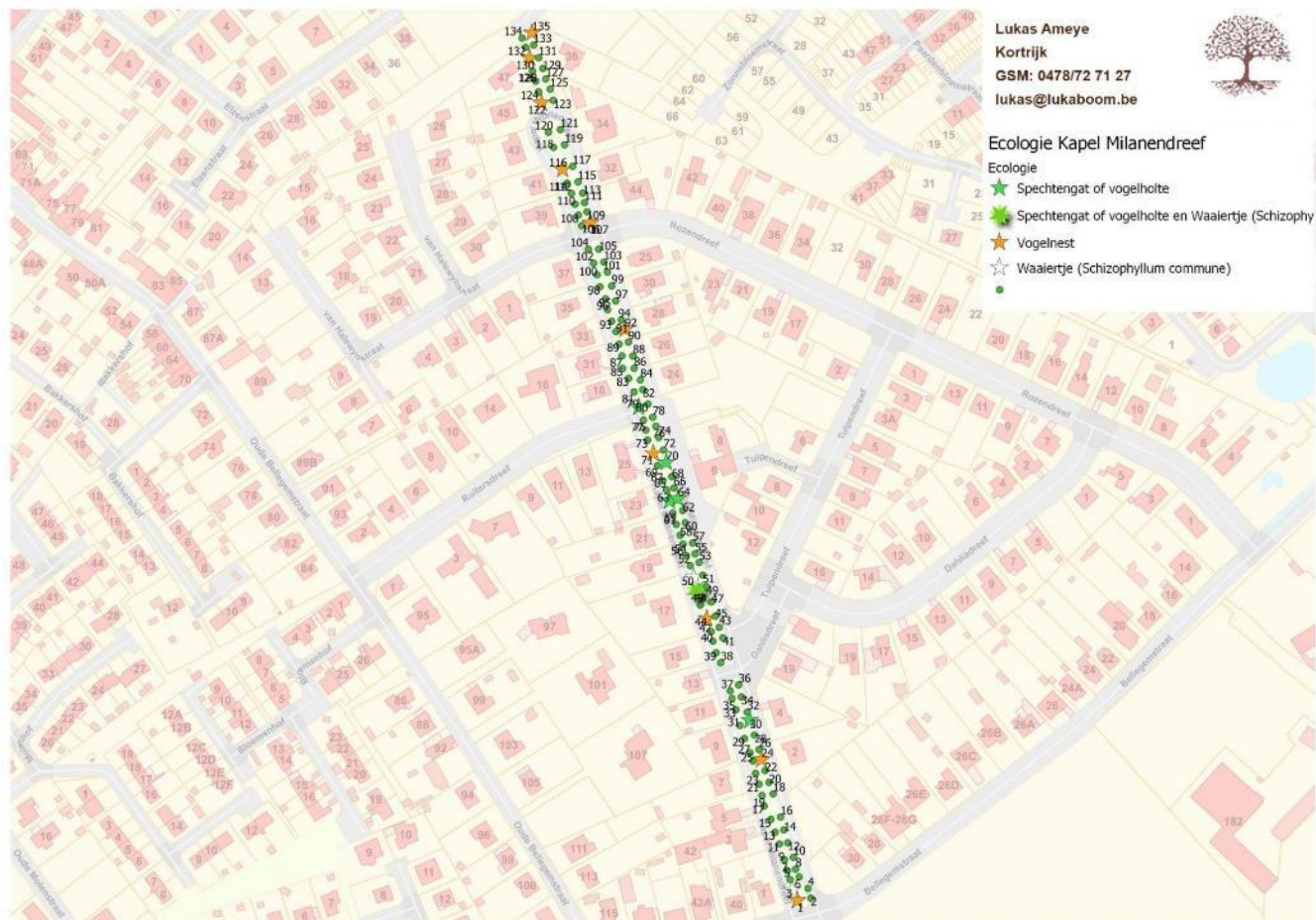
Figuur 17. Weergave gezondheid bomen Kapel Milanendreef

De conditie waarde wordt weergegeven van 0.1 tot 1, waarbij 0.1-0.3 heel slecht is (te rooien), 0.4-0.5 kwijnend, 0.6-0.8 goed en 0.9-1 heel goed.

We stellen vast dat bijna alle bomen in een slechte conditie verkeren, met een iets betere conditie voor de bomen die hoger op, weg van de kapel staan.

Er zijn veel holtes, wonden en dood hout aanwezig, wat de dreef wel ecologisch interessant maakt. Ook hangen er veel topzware takken over de rijweg, waardoor snoeimaatregelen zich opdringen.

In bijlage is de boomfiche toegevoegd met alle aparte bomen in tabelvorm. Ook alle afbeeldingen zijn als bijlage toegevoegd.

Figuur 18. Weergave ecologie Kapel Milanendreef

Figuur 19. Opmerkingen bomen Kapel Milanendreef

3.1.3 VTA 4 Lindes bij Kapel

Bij de kapel aan de overkant van de Bellegemstraat bevinden zich nog 4 lindebomen. Het betreft 3 jonge lindes in driehoeksverband achter de kapel en 1 oude knotlinde naast de kapel.

Hieronder staan ze gesitueerd op een plan en zijn 2 aparte VTA formulieren weergegeven. Het betreft een formulier voor bomen 1, 2 en 3 en een formulier voor boom 4. Deze boombeoordeling werd achteraf apart uitgevoerd.

Deze bomen bieden een mooie meerwaarde aan de dreef en kunnen in principe nog lang behouden blijven.

De vraag stelt zich of de 3 jongere lindes best ook geknot worden of mogen uitgroeien en best een begeleidingssnoei krijgen.

Gezien de locatie en de soort kan voor knotbeheer gekozen worden. De lindes in de dreef kunnen dan uitgroeien en de kapel zal beter tot haar recht komen. Indien voor knotten wordt gekozen, dient het zo snel mogelijk (winter 2022-2023) te gebeuren, gezien de levensfase van de bomen.

We adviseren in dit geval een gekandelaberde vorm.

Indien overleg met Onroerend Erfgoed uitwijst dat de bomen evengoed mogen uitgroeien, kan dit zeker ook.

De vierde boom moet om de 2-3 jaar geknot worden, want heeft weinig restwand. Eventueel kan een tomografie uitwijzen of de boom nog moet verkleinen of niet.

Figuur 20: Locatie lindes bij Milaenkapel

Lukas Ameye
 Certified European Treeworker
 Certified European Tree Technician
Ommegangstraat 4a
8550 ZWEVEGEM
Tel.: 0032 478 727 127
e-mail: lukasameye@gmail.com

V.T.A-boomveiligheidscontrole

Datum: 12-7-22 Locatie: Kapel Nilanen

1. **Boom-id** boomnummer: 1-2-3

Geslacht: Tilia soort: x europees variëteit:
 Stamomtrek: 140-15-120cm boomhoogte: 15-20m leeftijdsfase: jeugd- bijn volwassen
 Meerstammig ☐
 Conditiewaarde: 05-0,8-97 boomspiegel: beplanting.

2. **Conflict**

Te dicht bij verharding ☐ Wortelopdruk ☐
 Scheefstand ☐ Luchtleidingen ☐

3. **Boomgebreken** geen

Zonnebrand ☐	scheuren ☐	kanker / bacterie ☐
Stamschade ☐	doodhout ☒ → 1	insecten ☐
Takschade ☐	bladverkleuring ☐	instabiliteit ☐
Wortelschade ☐	holte / inrotting ☐	wurgwortels ☐
Maaischade ☐	waterlot / stamvoetopslag ☐	andere
Plakoksel ☐	zwammen / schimmels ☐	

4. **Advies beheersmaatregelen**

Groeiplaats
 Snoei / kroonverzorging begeleidingssnoei i/v rijweg en gebouw
 Nader onderzoek
 Andere

Risicoboom ☐ attentie boom ☐
 Volgende inspectie 2024.

Opmerkingen taken uitgroeien of knotten?

Lukas Ameye
 Certified European Treeworker
 Certified European Tree Technician
Ommegangstraat 4a
8550 ZWEVEGEM
Tel.: 0032 478 727 127
e-mail: lukasameye@gmail.com

V.T.A-boomveiligheidscontrole

Datum: 12-7-'22 Locatie: Kapel Nieuwen

1. Boom-id

boomnummer: 4

Geslacht: Tilia soort: x. europaea variëteit:
 Stamomtrek: 320 cm boomhoogte: 12-15 m leeftijdsfase: veteran
 Meerstammig ☐ boomspiegel: beplanting,
 Conditiewaarde: 0,5

2. Conflict

Te dicht bij verharding ☒ Wortelopdruk ☐
 Scheefstand ☐ Luchtleidingen ☐

3. Boomgebreken geen

Zonnebrand ☐	scheuren ☒	kanker / bacterie ☐
Stamschade ☐	doodhout ☐	insecten ☐
Takschade ☐	bladverkleuring ☐	instabiliteit ☒
Wortelschade ☐	holte / inrotting ☒	wurgwortels ☐
Maaischade ☐	waterlot / stamvoetopslag ☒	andere
Plakoksel ☐	zwammen / schimmels ☒	

4. Advies beheersmaatregelen

Groeiplaats
 Snoei / kroonverzorging knotten maximaal om de 2 jaar.
 Nader onderzoek eventueel tonografie voor restwand bepaling.
 Andere

Risicoboom ☐ attentie boom ☒
 Volgende inspectie

Opmerkingen ...verschillende hout rottende zwammen aanwezig
 geen gewicht op leten komen

3.1.4 Groeiplaatsonderzoek

Om de oorzaken van de conditionele achteruitgang te bepalen werd een groeiplaatsonderzoek met boringen en profielkuilen uitgevoerd. Er werden 4 boringen gedaan en 2 profielkuilen gegraven. Ook bovengronds werd de groeiplaatsinrichting geëvalueerd.

3.1.4.1 Boringen

Figuur 21: Boring 1. Uitgevoerd 3m ten noorden van boom 1 (zie inventarisatie)

Bevindingen boring 1:

0-30cm: (zware) leem met organische stof (os)

20cm-220cm: zandig leem, weinig os, arme bodem, geleidelijk meer oxidatie kenmerken

220cm: grondwater

Figuur 22: Boring 2. Uitgevoerd 4m ten noorden van boom 27

Bevindingen boring 2:

0-10cm: teellaag met os

10-120cm: kleiig leem

Figuur 23: Boring 3. Uitgevoerd midden tweede gedeelte, ter hoogte van huisnummer 17-19

Bevindingen boring 3:

0-10cm: teellaag

10-30cm: kleine hoeveelheid os

Vanaf 30cm: zeer os-arm, geen bodemleven aanwezig, geleidelijk aan oxidatie kenmerken

200cm: grondwater

Figuur 24: Boring 4. Uitgevoerd ter hoogte van huisnummer 47, overkant

Bevindingen boring 4:

0-10cm: teellaag

10-50cm: iets meer os waargenomen, wijst op diepere werking mulchlaag

50-160cm: stilaan armere bodem

160-240cm: witter met oxidatie kenmerken

240-330cm: zeer nat, minder oxidatie, geleidelijk gley-achtig

300cm: grondwater

3.1.4.2 Profielkuilen

*Figuur 25: Profielkuil 1. 5 m ten N-O van boom 17; 5m ten Z van boom 19
Breedte 60 cm, lengte 150 cm, diepte 100 cm*

Bevindingen profielkuil 1:

Teellaag heel klein (5-10cm).

Veel fijne beworteling en enkele dikkere wortels van ongeveer 3 cm.

1 wortel van 7-8 cm op 60 cm diepte.

10 cm tot 100 cm zandig leem, arm aan organische stof.

Verdicht in de randen van de put als we erin prikken.

Heel lichte oxidatieverschijnselen.

*Figuur 26: Profielkuil 2. Uitgevoerd ter hoogte van huisnummer 33
Breedte 70cm, lengte 120cm, diepte 80cm*

Bevindingen profielkuil 2:

0-10 cm: teellaag intens doorworteld

10-60cm: zeer verhard, ondoorwortelbaar (enkele afgestorven wortels zichtbaar), geen organische stof of bodemleven.

Mulch blad toont langzaam zijn werking, maar te laat.

3.1.4.3 Verdichting

Onderzoek omtrent bodemverdichting werd uitgevoerd met behulp van een penetrometer en een prikstok. Hieruit blijken zeer weinig plaatsen onder een MpA 2 te scoren. Vele plaatsen zijn dus sterk verdicht, waar de prikstok veelal niet dieper dan 10cm kwam. Soms werd, echter met veel moeite 20cm bereikt, waarna we niet dieper raakten.

Bij een verdichting vanaf 3MpA is wortelgroei onmogelijk, vanaf 1.5-2MpA wordt wortelgroei ernstig bemoeilijkt.

In het laatste gedeelte van de dreef werd een lichtere verdichting waargenomen, wellicht door minder frequente betreding.

3.1.5 Tussentijdse Conclusie

De bomen staan op zware leem / klei grond met algemene verdichting en weinig organische stof. De waarnemingen bevonden bij boring 4 tonen het gunstige effect van de mulchlaag, maar voorlopig slechts op geringe diepte. In dit laatste gedeelte van de dreef staan de bomen ook duidelijk in betere conditie.

3.1.6 Algemeen beeld bomen en groeiplaats

De bomen staan in een groeiplaats waar gedurende lange tijd intensief maaibeheer is toegepast, waardoor de bodem arm en verdicht is. Ook werd veel maaischade waargenomen aan stamvoeten en wortels. Algemeen hebben de beuken een slechte conditie.

Het gaat om een contactprofiel / grondwaterprofiel, dit duidt erop dat de wortels onbeperkt water ter beschikking hebben. Gezien de hoge verdichting, kan deze watervoorziening echter in het gedrang komen.

De snoeihistoriek is niet aan te schrijven als oorzaak van de slechte conditie van de bomen. Er wordt geparkeerd binnen de wortelzones en tussen de bomenrijen bevindt zich een frequent gebruikt fiets- en wandelpad, leidende tot de zware verdichting en weinig doorwortelbare ruimte.

Er werden reeds enkele maatregelen genomen: liggende stammen en hekjes ter afbakening en om bladval en -vertering onder de bomen te vergroten. Dit zijn goede maatregelen, doch onvoldoende en te laat.

Op korte termijn zien we een gevaar voor groot dood hout.
Verdichting kan op korte termijn worden opgeheven d.m.v. ploffen.

Verder is zware snoei van de gesteltakken naar de straatkant aangeraden.

3.1.7 Conclusies

De dreef op zijn geheel is op heden moeilijk in de huidige staat te behouden. De conditie is door de combinatie van de groeiplaatsinrichting, maaibeheer en recente droogtes zodanig achteruit gegaan, dat vele bomen het niet meer zullen redden.

Daarom is het aan te raden de dreef gedeeltelijk of geheel te vervangen en deze vervanging gepaard te laten gaan met een herinrichting van de boven- en ondergrondse groeiplaats.

Volgende opties zijn hiervoor mogelijk:

- De bomen één voor één geleidelijk vervangen, startende met de dode beuken en dan de beuken met conditie lager dan 0.5. Deze kunnen, na velling, een ecologisch voordeel bieden bij de verdere inrichting van de groeiplaats. Daarnaast is een herinrichting van de groeiplaats in combinatie met ploffen aangewezen.
- De bomen in twee fases vervangen (14 meest noordelijke bomen behouden en de overige vervangen)
- Alle bomen verwijderen en vervangen door nieuwe beuken.
Dit in combinatie met een herinrichting van de groeiplaats en het omwoelen van de bodem.
- Alle bomen verwijderen en vervangen door linde, deze soort gedijt beter in zware grond.
Dit in combinatie met een herinrichting van de groeiplaats en het omwoelen van de bodem.

3.2 Exterieur kapel

Het exterieur van de kapel werd reeds uitvoerig beschreven in het recente beschermingsbesluit (mei 2017). We nemen de meest relevante passages over uit het inhoudelijk beschermingsdossier.

Figuur 27: Milanenkapel (Bron: Cyclomedia)

Figuur 28: Milanenkapel: bron <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/80859>

De neogotische Milanenkapel van 1846-1847 vormt het eerste ontwerp van Jean-Baptiste Bethune. Inscripties in de zuilen van het portaal (boven de kapitelen) geven het jaartal "18" (links) "47" (rechts) aan. De éénbeukige bedevaartkapel is opgebouwd uit lokale (of lokaal voorhanden) en sobere bouwmaterialen: rode baksteen in kruisverband werd gecombineerd met witte zandsteen, voor de sierelementen en omlijstingen. Deze zandsteen kan mogelijk geïdentificeerd worden als Balegemse steen. De plint is opgebouwd uit één à twee rijen van rechthoekige blokken Artesische zandsteen. Mogelijk werden deze gerecupereerd van de oude kapel. Op de zandstenen omlijstingen van portaal en diverse vensters (exterieur) zijn sporen van beschildering bewaard. Deze polychrome sporen – belangrijk voor de bouwgeschiedenis van de kapel, maar zeer kwetsbaar - wijzen erop dat niet alleen het interieur een rijke polychromie kende, maar dat ook het exterieur kleurrijker was dan vandaag. De daken met licht geknikte dakoverstek en het torentje zijn bedekt met leien. Ook de aandaken met ezelsrug, die het zadeldak van het schip afboorden, zijn afgewerkt met leien. De aanzetten van deze aandaken zijn uitgewerkt met witstenen wimbergen met ingeschreven drielob (mogelijk Balegemse steen). Getuigend van een verzorgde architectuur, zijn de buitenkanten van de steunberen van het schip en het koor (hier slechts bewaard bij één van de drie steunberen, bij overige steunberen nagelsporen) vanaf de eerste afzaat met leien bezet. Bij de schuin geplaatste steunberen op de twee vrijstaande hoeken van de sacristie zijn zowel de buiten- als de zijkanten met leien bedekt. Aansluitend bij de aandaken en de steunberen, zijn de achtergevel van het schip (meer bepaald het gevelveld boven het dak van het koor) en de westgevel van de sacristie (vanaf de eerste afzaat van de steunberen) met leien bezet. Interessant voor de studie van de bouwgeschiedenis is dat de oude, mogelijk oorspronkelijke

leien deels bewaard zijn op deze muurvlakken. Kenmerkend is onder meer de sierlijke afboording met driehoekig of afgerond patroon ter hoogte van afzaten, dakranden of vensterdorpels. Het torentje, en de toppen van het koor en de sacristie zijn bekroond met smeedijzeren kruisen. Het uitgekiende volumespel van de éénbeukige Milanenkapel is geprojecteerd op een driedelige plattegrond van schip, koor en sacristie. Bij het schip van twee traveeën onder zadeldak sluit ten zuiden het smallere en lagere koor van één travee met driezijdige sluiting aan. De lagere, quasi vierkante sacristie onder leien tentdak sluit ten westen bij de kapel aan. Door de plaatsing van de sacristie op de overgang tussen het schip en het koor is één hoek van het vierkant afgeschuind (zichtbaar in de dakstructuur en aan de binnenzijde). Door de inplanting op een snijpunt, en het speelse karakter van de lancetvenstertjes en het tentdak heeft de sacristie de allures van een vrijstaand gebouwtje. Bij benadering vanuit de dreef wordt het oog van de wandelaar getrokken op de hoge puntgevel met aandaken, klokkentorentje (portaalzijde) en op de spitse lancetvensters van de Milanenkapel (Helbig 1906, 72-73). Het lancetvenster is herkenbaar door zijn spitse, smalle en hoge vorm, en het ontbreken van traseringen. Ook de zuilen van het portaal en de vensters van het schip refereren aan deze fase van de Engelse architectuur, het betreft meer bepaald de uitwerking van de zuilvoeten met ringen.

De vensters van het schip zijn ook aan de binnenzijde voorzien van zuilen met dergelijke ringen, en bijkomend de vensters van het koor. Het uitkragende, veelhoekige torentje is opgebouwd uit witte zandsteen (mogelijk Balegemse steen) en is opengewerkt door smalle galmgaten. Het natuurstenen bovendeel van het torentje is op vandaag bekleed met zink, maar dit was oorspronkelijk niet het geval. De bekronende ingesnoerde spits (leien) is overkragend op witgeschilderde houten klossen. Het centrale spitsboogportaal is gevat in een geprofileerde omlijsting van witte zandsteen (mogelijk Balegemse steen) met sporen van polychromie, rustend op zuiltjes (datering "18" – "47") met knoppenkapiteel. De verzorgde houten vleugeldeer is uitgewerkt met briefpaneel-motief. Smeedijzeren spijkers met sierlijke vierkante kop geven in kruisvormige motieven vijf horizontale banden aan. De deurnaald is voorzien van een spitsboogmotief. Andere verzorgde elementen vormen het smeedijzeren medaillon met Maria-monogram (kijkgat) en de dito klink, die ook aan de binnenzijde verfijnd uitgewerkt is. Boven het portaal kraagt een natuurstenen baldakijn met Onze-Lieve-Vrouwebeeld uit. Het beeld werd circa 2000 gerestaureerd (S.N. 2000). De verweerde spitsbogige bekroning met wapenschild (familie Bethune?) vormt een restant van de spits toelopende, natuurstenen baldakijnbekroning, waarvan het driehoekige spoor nog traceerbaar is in het metselwerk (confer foto bij Helbig 1906, 72). Het portaal en het baldakijn worden geflankeerd door lancetvensters, in een omlijsting van dito steen. In het gevelveld is met baksteenkoppen en -streken een verdiepte kruis nis uitgewerkt. In deze nis is een kruisbeeldje geplaatst. Ter hoogte van het kruis is een ijzeren vlaggenstokhouder met vangbeugel bevestigd. Boven het portaal wordt sinds de jaren na de Tweede Wereldoorlog van mei tot oktober een uithangbord opgehangen met opschrift "Onze Lieve Vrouw van den vrede bid voor ons" (blauwe letters tegen witte achtergrond). De zijgevels van het schip worden geritmeerd door telkens twee steunberen met afzaten en gekoppelde lancetvensters. De steunberen, aan de buitenkant bekleed met leien, verschillen in hoogte: een hoge steunbeer aan de portaalzijde en een lage aan de sacristie-koorzijde. De vensters zijn gevat in een omlijsting van witte zandsteen (mogelijk Balegemse steen), met

sporen van polychromie. De tweelichten zijn uitgewerkt met (deel)zuiltjes met ring rondom de zuilvoet en knoppenkapiteel, en gevat in dito stenen spitsbogen. Conform het architecturale concept van de kapel, zijn de zwikken tussen de gekoppelde lancetvensters ingevuld in baksteen. De klossen van de oorspronkelijke dakoverstek zijn bewaard aan de onderzijde van de recente goten. Het koor wordt geritmeerd door versneden steunberen en lancetvensters in een omlijsting van witte zandsteen (mogelijk Balegemse steen). Bij één steunbeer is de bekleding met leien bewaard (buitenzijde). De drie buitengevels van de vierkante sacristie zijn telkens ingevuld door een lager lancetvenster in een bakstenen omlijsting met afgeschuinde dagkanten. De vensters van de noord- en de zuidgevel zijn voorzien van een afzaat in Franse natuursteen. De westgevel en de schuin geplaatste steunberen zijn bekleed met leien.

In 2021 werd door Monumentenwacht een verslag opgemaakt van de toestand van de kapel. Met dit verslag werd samen met een restauratiearchitect en het agentschap nagegaan welke werken men eerst zal uitvoeren. Het agentschap beschikt over deze verslagen.

In 2022 vroeg de Stichting de Bethune op basis van de verslagen van 2021 een premie aan voor de renovatie en het onderhoud van de kapel. De premie werd op 14 juni 2022 toegekend. Men voorziet volgende werken:

- Vervangen loden muur- en dakaansluitingen;
- In orde zetten dakruiterspits;
- Gebarsten steunberen herstellen;
- Voegwerk herstellen;
- Vervangen ladderhaken;
- ...

Deze werken zijn nodig om waterinfiltratie en het vallen van leien te voorkomen.

Het restaureren van de kalkzandstenen raamonnen en deuromlijstingen gebeurt later samen met de restaureren van het glas in lood.

Figuur 29 & 30: Omgeving Milanenkapel

4 Erfgoedwaarden

Erfgoedwaarden voor de kapelhof en de dreef

- Historische waarde

De deels bewaarde haagstructuur met smeedijzeren poortje rondom de Milanenkapel verwijst naar de typologie van een omhaagd en afgesloten kapelhof. Een besloten hofje vormt tevens een religieus en Mariaal symbool. De huidige dreefstructuur van de Kapel Milanendreef vormt een restant van een vroegere ruimere drevenstructuur, gerelateerd aan de kasteelomgeving van de heerlijkheid "Ten Kastele". 18de-eeuwse kaarten tonen de ligging van de kapel aan een kruising van dreven, in de nabijheid van het kasteel. Bij de bouw van de nieuwe kapel in 1846-1847 bleef deze beeldbepalende inplanting bewaard, en ook de kapellinde verwijst wellicht nog naar de kapel van voor 1846. Dat de familie Bethune circa 1840 de Milanenkapel erfde als onderdeel van de gronden van het voormalige kasteel was bepalend voor de verdere evolutie van de kapel. De Milanenkapel met kapelhof en de Kapel Milanendreef maken deel uit van een oude processieweg of kruisweg, met kapelbomen en hoekbomen. In de dreven rond de kapel werd bij het jaarlijkse wijdingsfeest van 8 september Milanenkermis gevierd. Dat de dorpskermis aanvankelijk gehouden werd rond de Milanenkapel wijst op het belang van de kapel en haar omgeving. Het uiterste noordelijke eindpunt van de dreef is nog bewaard als voetwegverbinding en kent een informele voortzetting over de resterende dreefstructuur. Dergelijke trage wegverbindingen hebben tevens een belangrijke sociale functie. Het wandelen langs de Kapel Milanendreef, al dan niet in combinatie met een bezoek aan de kapel, is op vandaag nog steeds een begrip.

- Ruimtelijk-structurerende waarde:

Het kaarsrechte, zeshonderd meter lange, noord-zuid georiënteerde tracé van de Kapel Milanendreef leidt naar de portaalzijde van de Milanenkapel en biedt een prominente zichtas op het klokkentorentje van de kapel. Vanuit de dreef wordt de aandacht van de wandelaar getrokken op de hoge puntgevel met torentje en lancetvensters. Dat de kapel met een knik op de dreef staat, bevordert het perspectief erop, en zorgt ervoor dat het speelse volumespel van de kapel kan geapprecieerd worden vanuit de dreef. De inplanting aan een kruising van straten en dreven zorgt ervoor dat de kapel met torentje van alle zijden de aandacht trekt.

Erfgoedwaarden: neogotische Milanenkapel en gekandelaarde kapellinde

- Culturele waarde

De huidige Milanenkapel, waarvan de materiële voorganger minimaal reeds bestond in de 16de eeuw, vormt een unieke getuige van een grotendeels verdwenen devotie tot Onze-Lieve-Vrouw van Milaan. Deze devotie maakte vanaf het einde van de 15de eeuw opgang in Vlaanderen.

- **Historische waarde:**
De oorsprong van de Milanenkapel en haar naamgeving zijn fascinerend vanuit historisch en taalkundig standpunt. Historische verbeelding speelde ook een rol bij de herbouw van de kapel in 1846-1847: dat een kasteelheer van Zwevegem het 'miraculeuze' beeldje zou meegebracht hebben van een kruistocht, vormde voor Felix en Jean-Baptiste Bethune een extra argument om terug te keren naar de gotische bouwstijl van de middeleeuwen. De Milanenkapel is sinds 1840 eigendom van de belangrijke Kortrijkse familie Bethune. De glasramen, geplaatst tussen 1856 en 1869, beelden de patroonheiligen van diverse familieleden af, zoals onder meer van Felix, en van Jean-Baptiste en zijn echtgenote Emilie d'Outryve d'Ydewalle, in combinatie met het familie-wapenschild. Hierdoor vormt de kapel als het ware een historische en genealogische bron. Een aantal heiligen verwijst naar de 16de eeuw, stichtingsperiode van de kapel, zoals onder meer aartsbisschop Carolus Borromeus, die de Mariadevotie in Milaan stimuleerde. De kapellinde vormt zowel een representatief voorbeeld van een kapelboom, als van een boom met een traditionele beheersvorm, met name het kandelaren. Deze boom werd wellicht reeds voor 1846 aangeplant bij de toenmalige polygonale kapel.
- **Volkskundige waarde:**
De devotie tot Onze-Lieve-Vrouw van Milaan vormde een drijfveer voor het herbouwen van de eeuwenoude kapel in 1846-1847. Een brief van 1868 maakt de devotie van katholiek politicus en bouwheer Felix Bethune erg tastbaar: hij had het herstel van zijn gezondheid te danken aan Onze-Lieve-Vrouw van Milaan en wou daarom het interieur van de kapel snel afwerken. Omwille van de levendige volksdevotie wordt de Milanenkapel nog elk jaar van mei tot oktober opengesteld. De linde als kapelboom sluit aan bij de religieuze betekenis van deze boomsoort, onder meer in relatie tot de Mariaverering. Het aanplanten ervan bij kapellen vindt als volksgebruik zijn oorsprong in de voorchristelijke boomverering, die bij de kerstening ingebed werd in een nieuwe, christelijke cultuur.
- **Architecturale waarde:**
Als eerste, sterk Engels beïnvloede architectuurrealisatie van Jean-Baptiste Bethune is de Milanenkapel van 1846-1847 een cruciaal gebouw voor de geschiedenis van de neogotiek in Vlaanderen. De lancetvensters, de ziende kapconstructie en de rijke polychromie van de kapel zijn beïnvloed door de "gothic revival", die Jean-Baptiste tijdens zijn rondreis in Engeland in 1843 leerde kennen. De vensters verwijzen naar de "Early English", de eerste fase van de gotische architectuur in Engeland. De inplanting van de neogotische Milanenkapel met een knik op de dreef, en de speelse, drieledige opbouw van het schip met scherpe dakhelling en klokkentorentje, het smallere, driezijdig gesloten koor, en de zijdelings geplaatste sacristie onder tentdak getuigen van een weloverwogen architecturaal concept. Het sobere maar verzorgde materiaalgebruik van rode baksteen in combinatie met witte natuursteen en Artesische zandsteen (plint) zijn kenmerkend voor de Bethuniaanse neogotiek. Uitzonderlijk zijn, naast de daken en het torentje, ook de aandaken, de steunberen en de zijgevel van de sacristie met leien

bezet. Binnen deze sobere opbouw vormen de zuiltjes met sierlijke kapiteeltjes, bij het portaal en de gekoppelde vensters, en het baldakijn met Mariabeeld des te opvallender sierelementen. In het interieur ondersteunt een Gesamtkunstwerk van schilder-, glas- en beeldhouwkunst de architectuur.

- Artistieke waarde:

De bouw van een nieuwe Milanenkapel in 1846-1847 bood Jean-Baptiste de opportuniteit voor zijn eerste architecturale ontwerp, geïnspireerd door de Engelse "gothic revival". Van meet af aan vormde ook de inrichting van de kapel een bekommernis voor Jean-Baptiste en zijn familie. Zo komt een oud polychroom kruisbeeld, dat als triomfkruis geïntegreerd werd in de kapel, reeds aan bod in een brief van 1846. De Milanenkapel vormt een lofzang voor Maria, koningin van de hemel, en de verrezen Christus. Vanuit de dreef ontwaart de wandelaar reeds dit iconografisch programma: het portaal, met Mariamonogram in de poort, wordt bekroond door een Mariabaldakijn en een in baksteenmetselwerk aangegeven kruis. Het eerste glasraam dateert van 1856, twee jaar na de oprichting van Bethunes glazeniersatelier in Brugge en een vijftal jaar nadat hij de glazenierskunst had leren kennen in Engeland. Het laatste glasraam werd daarentegen pas circa 1869 gemaakt in het Gentse atelier.

5 Beheersvisie en doelstellingen

5.1 Overleg gemeente / Onroerend Erfgoed / boomtechnisch adviseur

Na overleg tussen de gemeente Zwevegem met zowel groendienst als gemeentebestuur, Onroerend Erfgoed, ANB en de boomtechnisch adviseur, werd toch een andere optie weerhouden. Een infomoment werd ingelast ter sensibilisering van de omwonenden, dit gaf de gelegenheid tot inspraak en betrokkenheid alsmede hoopten we hiermee het draagvlak van de voorgestelde maatregelen te vergroten.

Initieel werd er geadviseerd om de eerste optie te realiseren.

Dit zou resulteren in een gevarieerde dreef met verschillende levensfasen. Hierdoor zou de ecologische waarde stijgen en zou er een grotere biodiversiteit ontwikkelen. Bovendien wordt op deze manier het historisch karakter van deze beukenlaan behouden.

Een aantal zaken werden hierbij echter in overweging genomen:

- Het per eenheid vervangen van de bomen biedt een ecologisch voordeel voor de dreef en omliggende ecotoop, maar vereist heel gedetailleerd werk tussen blijvende bomen. Dit impliceert een relatief hoge kost in geld, tijd en moeite.
- Bij een vervanging in grotere delen kan fundamenteeler gewerkt worden in de bodem, waardoor de groeiplaats beter en efficiënter geoptimaliseerd kan worden. Er kan machinaal gewerkt worden in het deel dat vervangen wordt, zonder de blijvende bomen en hun wortels te beschadigen.
- Het geslacht Linde komt in beeld bij een vervanging in 2 fasen, gezien deze bomen dit soort bodem beter aankunnen. Ooit was de dreef ook een lindendreef blijkt uit historisch onderzoek. De lindebomen vooraan de dreef naast de kapel passen ook in dit beeld.
- Het vervangen in 2 fasen biedt het voordeel dat er een volwassen stuk dreef blijft bestaan. De vervanging van het tweede deel kan gebeuren als de eerste bomen al een zekere omvang bereikt hebben. Zo zijn er meerdere levensfasen van bomen aanwezig, wat beleving en ecologie ten goede komt.

Uiteindelijk werd er besloten om de dreef te vervangen in 1 volledige fase (voorjaar 2023) dit onder opgelegde voorwaarden vanuit het agentschap Onroerend Erfgoed. Hierbij werd de volgende voorwaarde opgelegd: 'Nagaan of er vleermuizen aanwezig zijn in de holtes van de beuken in overleg met ANB'. Gezien deze op het tijdstip van de geplande velling nog in winterslaap waren kon er onmogelijk worden vastgesteld of deze wel of niet aanwezig waren. Hierdoor werden de vellingswerken logischerwijs uitgesteld naar najaar 2023. Wat ons de tijd geeft om een vleermuizenonderzoek door te voeren.

Een andere opgelegde voorwaarde was dat de 14 stuks bomen gelegen ten noorden van de kop van de Kapel Milanendreef in een latere fase dienden geveld te worden. In najaar 2023 zullen

dus enkel beuken 1 tem 121 worden geveld. In afwachting van de vellingswerken werden er wel een veiligheidssnoei uitgevoerd door boomtechnisch adviseur Lukas Ameye. Dit om een veiligheidspercentage van +/-85% te garanderen tot aan de effectieve eerste fase van de vellingswerken.

Hiermee wordt er ingespeeld op de wensen van Onroerend Erfgoed, ANB en houden we rekening met de openbare veiligheid.

Ook het belang van een goede groeiplaatsinrichting bij heraanplant, waar een goede water-, zuurstof- en elementenhuishouding gefaciliteerd worden en waar een kleine kringloop geïnstalleerd zijn we hierbij indachtig. Dit kan door bvb het gevallen blad onder de bomen te laten verteren, waardoor het bodemleven bevorderd wordt en waardoor het waterbufferend vermogen van de bodem vergroot, wat een voordeel biedt voor zowel de bomen als voor de huidige klimaatgerelateerde uitdagingen.

5.2 Eindbeeld met linde

Een eindbeeld met volwassen Lindes (*Tilia*) heeft verschillende voordelen.

Vooreerst zal *Tilia* beter gedijen in de betreffende grond, die aan de zware kant is voor beuk, zeker bij verdichting (die nu wel vermeden dient te worden).

Het veranderende klimaat in onze regionen blijkt ook nadelig voor volwassen beuken, die gevoelig zijn aan veranderende grondwaterstanden en dus aan langere droogtes. Ook snoeigewijs zijn Lindes iets dankbaarder te beheren. Ze hebben geen last van schorsbrand en het zijn doorgaans sterke vitale bomen met een grote ecologische waarde. In die optiek raden we ook aan om soorteigen lindes zoals *Tilia cordata*, *Tilia tomentosa* of *Tilia platyphyllos* te overwegen. *Tilia tomentosa* heeft wel het nadeel sterk te geuren tijdens de bloeiperiode, waardoor teveel hommels komen en waarvoor de bomen onvoldoende nectar kunnen bieden, met grote hoeveelheden verhongerende hommels als gevolg.

Sommige soorten *Tilia* kunnen meer gevoelig zijn voor bladluis dan andere. Op deze locatie kan keuze voor een variëteit die minder bladluizen aantrekt, wat minder klachten voor honing- en roetdauw oplevert. Deze klachten verminderen overigens ook al bij bomen in een goede groeiplaats die in goede conditie verkeren en plagen binnen een bomenbestand aardig kunnen beperken.

Lindebomen in bloei geuren aantrekkelijk, zijn goed voor bestuiving door bijen en hoewel het ook schaduw- en climaxbomen betreft, zijn ze iets zachter naar onderbegroeiing en beleving toe dan beuken.

5.3 Detaillering eindbeeld

Als eindbeeld wordt **een rijbeplanting van volwassen bomen beoogd met om de 8 m aan weerskanten van de groenstrook een niet vrij-uitgroeïende boom van 1e grootte (Tilia) met een takvrije stam van 7 à 8 m die verkeer op de rijweg toelaat en waarvan de kronen elkaar raken in lengte- en breedterichting van de dreef**. Door het respecteren van deze takvrije stamlengte kan ook enige hinder voor omwonenden aan de overkant van de rijweg vermeden worden.

De groeiplaats is langs beide kanten van de stammen **ontoegankelijk voor auto's en fietsers**. Enkel in het midden van de groenzone kan in de lengterichting een fiets- en/of wandelpad overwogen worden. Dit pad dient wel **boomvriendelijk** aangelegd te worden, wat betekent dat het geen verdichting mag veroorzaken.

De boomspiegels zijn beplant met bodembedekkers die te voet kunnen betreden worden, maar geen intensief (maai)beheer vereisen.

De groenzones vormen telkens 1 grote boomspiegel, waarbinnen het gevallen blad gevangen wordt en kan composteren om het bodemleven te bevorderen. **Hiervoor zijn aan de straatkant afboordingen voorzien in een duurzame en sterke (bestand tegen vandalisme en auto's) materie van 40 cm hoogte**. Deze afboordingen ondersteunen fysiek en accentueren visueel de beschermde boomzone.

5.4 Overleg met omwonenden

Om onder de omwonenden draagvlak te creëren voor dit na te streven eindbeeld, is het organiseren van een overlegmoment of infovergadering aangewezen.

Er kunnen bij omwonenden vragen of bekommernissen rijzen omtrent de soortkeuze, onderbegroeiing of het groeiplaatsbeheer. Belangrijk is om hen goed te informeren over de voor- en nadelen hiervan op korte en lange termijn en om te tonen dat er geluisterd wordt. Dergelijke overlegmomenten kunnen ook plaatsvinden voor bvb een snoeiactie in de dreef.

Er kan inspraak gegeven worden aan de mensen, maar dan moeten de juiste vragen gesteld worden en moet de geboden keuze steeds het beoogde eindbeeld ondersteunen.

Indien een aanzienlijk deel van de omwonenden zich kan vinden in de visie omtrent het bomenbestand, kan dit de slaagkansen voor het eindbeeld aanzienlijk vergroten, met een aangename leefomgeving als gevolg.

Na de infovergadering van 19/01/2023 werd er door de aangelanden geopperd om een werkgroep op te richten. Soortkeuze aanplant wordt verder afgestemd met deze werkgroep. De voorkeur van plantenkeuze die wordt weggedragen door de werkgroep is de *Tilia tomentosa* 'Brabant'. De dienst groen en wegen volgt deze keuze.

5.5 Conclusie eindbeeld

In onderling overleg werd voorlopig beslist om het hierboven beschreven eindbeeld na te streven. Indien dit gedragen wordt door het volledige bestuur van de gemeente en door de omwonenden, kunnen beheersmaatregelen getroffen worden om het beschreven eindbeeld ten uitvoer te brengen.

In het volgende hoofdstuk staan deze maatregelen beschreven.

5.6 Kapel met kapellindes

Onderstaande nota en visie betreffende het verdere onderhoud en instandhouding van de kapel mochten wij op 22/04/2023 ontvangen van stichting de Bethune:

“In bijlage laat ik u een kort overzicht geworden van de onderhoudswerken die voor de kapel zijn ingepland.

Het spreekt vanzelf dat wij met de stichting ‘de Bethune’ al het nodige zullen blijven doen om dit kleine maar mooie monument in stand te houden.

Wij baseren ons ter zake op het rapport van ‘monumentenwacht’ dat vijfjaarlijks wordt aangevraagd.

Dat wij hier terdege rekening mee houden mag blijken uit de lijst van bestelde werken in de nota in bijlage.

Ik ben de gemeentelijke diensten overigens zeer dankbaar dat zij mee instaan voor het groenonderhoud rond de kapel.

Nota betreffende de instandhoudingswerken van de kapel Milanen te Zwevegem

Ter attentie van de heer Jeroen Lagae

Bij de renovatie en instandhoudingswerken van de kapel Milanen laat de eigenaar, zijnde de ‘stichting de Bethune’ zich regelmatig adviseren door ‘monumentenwacht West Vlaanderen’. De laatste inspectie vond plaats op 21 juni 2021.

Steunend op dit rapport werden volgende werken besteld :

- 1. Het plaatsen van een nieuwe dakbedekking op het westelijk dakgedeelte van de kapel;*
- 2. Vernieuwing van ontbrekende leien, oa op de steunberen;*
- 3. Renovatie van de dakruiterspits;*
- 4. Plaatsen van nieuwe ladderhaken;*
- 5. Vervanging van loodslabben;*
- 6. Vernieuwing van de regenwaterafvoeren/regenwaterontvangers;*
- 7. Reinigen mosaanslag.*

Deze werken zullen in de loop van 2023 worden uitgevoerd onder toezicht van architect Bernard Nuytten, met steun van onroerend erfgoed.

Een volgende inspectie van ‘monumentenwacht’ is gepland voor het jaar 2026.”

Het verdere onderhoud en reguliere beheer van de 4 lindes rond de kapel zien we als volgt. De mogelijke snoeivormen worden ook reeds aangehaald in punt 3.1.3 VTA 4 Lindes bij Kapel.

Bij de 3 lindes die zich in leeftijdsfase jeugd – bijna volwassen bevinden zullen we een 3 jaarlijkse begeleidingssnoei uitvoeren en de bomen vrij laten uitgroeien. Logischerwijs zal er wel ifv gebouw en rijweg worden gesnoeid bij noodzaak.

De ene gekandelaarde kapellinde die zich reeds in leeftijdsfase veteraan bevindt zal maximaal om de 2 jaar worden geknot gezien er geen gewicht op deze boom mag komen daar er verschillende houtrottende zwammen werden aangetroffen. Ook zal er een tomografie worden uitgevoerd om de restwand te bepalen. Dit zal uitwijzen of de boom nog moet verkleinen of niet

6 Beheersmaatregelen

6.1 Vervanging dreef in fasen

Voor het vervangen van de huidige beukendreef, waarvan het eerste deel in een heel slechte staat verkeert, voorzien we twee fasen.

In een eerste fase worden de eerste 121 bomen, te rekenen vanaf de kapel aan de Bellegemstraat tot aan de huisnrs 34 en 43 iets voorbij de kruising met de Rozendreef, vervangen. Deze 121 bomen worden integraal gerooid, met wortels. Daarna wordt de grond verbeterd zoals hieronder beschreven en worden op dezelfde plaatsen als de beuken, lindes opnieuw aangeplant. Dit zal – gezien de evolutie van het dossier – gebeuren in najaar van 2023. Bij de rooiwerken en grondverbetering moet er een boombeschermingsplan nageleefd worden dat de blijvende bomen vrijwaart van nadelige effecten. Tijdens de werken wordt de naleving van dit boombeschermingsplan gecontroleerd door een boomdeskundige. Onmiddellijk na het rooien moeten de bomen 122 tot 135 een groeiplaatsverbetering ondergaan die de verdichting bij hun wortels opheft. Na deze verbetering (dmv ploffen), moet het gevallen blad van de bomen ter plaatse gehouden worden en mag er geen toegang voor auto's meer mogelijk zijn. Hiervoor kunnen eventueel stammen van de gerooiden beuken (1-121) gebruikt worden. Hierdoor kan de levensduur van de blijvende bomen alsnog verlengd worden, waardoor de eerste 121 lindes de tijd krijgen om tot een volumineuze dreef uit te groeien vooraleer deel 2 wordt vervangen. We hopen om deze periode 12-15 jaar te laten duren.

Als de bomen in eerste fase zijn aangeslaan en gevorderd zijn in hun jeugdfase, kan de tweede fase van start gaan. Dan wordt het achterste deel van de beuken (121-135) gerooid en op gelijke wijze vervangen door dezelfde soort lindes. Ook hier is het opstellen, naleven en toezicht op een boombeschermingsplan onontbeerlijk.

6.2 Grondverbetering dreefbomen

Na het rooien van de bomen, dient de grond te worden verbeterd vooraleer de nieuwe lindes worden aangeplant.

Om de huidige verdichting op te heffen, wordt de grond na de werken gebroken tot op minimum 100 cm diepte. Hiervoor wordt de techniek van diepgronden gebruikt, waarbij de verdichting en de grond gebroken wordt zonder dat er grond gekeerd wordt. Organische stof mag niet dieper in de grond belanden om anaërobe omstandigheden te vermijden. Ook na het frezen van de wortels, mag de mulch niet dieper ingewerkt worden. Vervolgens wordt er een substraat van wormencompost toegevoegd aan de gebroken grond à rato van 0.8 kubieke meter compost per 100 vierkante meter grond. Dit substraat kan in de toplaag gewoeld worden en dient om het organische stofgehalte en de structuur van de grond te verbeteren, waardoor bodemleven zal aangetrokken worden en de reorganisatie van het bodemleven op korte termijn gestimuleerd en bevorderd wordt. Op langere termijn wordt dit bodemleven beschermd door de groeiplaatsinrichting zoals hieronder beschreven.

Na aanplanting wordt het volledige grondoppervlak aangegoten met compostthee.

De grond in de tweede zone rond de bomen die blijven (121-135), wordt ook verbeterd. Om de levensduur van deze bomen te verlengen, zal tussen de bomen geploft worden om de bodemverdichting op te heffen.

De specificaties voor het ploffen zullen nauwkeurig beschreven worden in het bestek voor de opdracht. Belangrijk is alvast om te ploffen tot op de diepte van de winter grondwatertafel (2m ongeveer), om van beneden naar boven te ploffen en om het substraat dat geploft wordt rijk aan humus te maken boven en arm beneden. Er mag niet geploft worden in heel droge omstandigheden, dus liefst niet in het groeiseizoen.

6.3 Aanplanting

De aanplanting met lindes gebeurt in het najaar (bij voorkeur in november). De maat van de aangeplante bomen mag niet groter zijn dan 16-18 (14-16 is ook goed). Kleine bomen slaan sneller aan en halen hun groter aangeplante collega's dikwijls in mits goede plantcondities.

Onze voorkeur gaat uit naar bomen met naakte wortel die men kan controleren op hun wortelgestel en die men kwalitatiever kan aanplanten.

Het budget dat uitgespaard wordt door bomen met kleinere maten en naakte wortels aan te planten, kan gebruikt worden om te investeren in een professionele, verzorgde aanplant, die vereist is bij naakte wortels, maar zeker oplevert in de groeifase van de bomen.

De bomen moeten op gepaste diepte, met 3 palen en eventuele bescherming, in een ruim plantgat met gebroken zijanten en bodem en met aangepast substraat worden aangeplant. Tussen alle wortels moet aarde gebracht worden en rond de plantput wordt een gietrand van 20 cm hoogte aangebracht. Deze specificaties worden uitgeschreven in het bestek nav de opdracht.

Gedurende de eerste 2 jaar na aanplant moeten de bomen wekelijks bewaterd worden tijdens het groeiseizoen. Hierbij moet de kluit wekelijks doordrenkt worden. Ook dit wordt beschreven in het bestek, met hoeveelheden (bvb 60 liter per gift).

6.4 Groeiplaatsinrichting en -beheer

Om de grondverbetering op korte termijn over te hevelen naar de lange termijn en een levensbevorderend en biodivers bodemleven te faciliteren, is de groeiplaatsinrichting zoals beschreven in het gewenste eindbeeld absoluut noodzakelijk.

De wortelzones van de bomen moeten ontoegankelijk zijn voor fietsers en auto's en maaibeheer van grassen moet worden uitgesloten.

Daarom moeten de zijanten van de groenzone bij de overgang naar de rijweg voorzien zijn van stevige, duurzame, vandalismebestendige afboordingen van 40 cm hoog om de toegang tot de boomspiegels te weren voor voertuigen en om het blad te vangen en de beschermde boomzones visueel te accentueren.

Onder de boomkruinen opteren we voor een combinatie van bodembedekkers, die betreding door voetgangers gedeeltelijk toelaten en die extensief beheerd kunnen worden.

6.5 Begeleidingssnoei

Na het aanplanten van de bomen wordt 2 of 3 jaar gewacht tot ze zijn aangeslaan. Vanaf dan vindt er een 3-jaarlijkse begeleidingssnoei plaats door gecertificeerde boomdeskundigen, waarbij per snoeibeurt maximaal 20 % van het kroonvolume wordt verwijderd. Hierbij wordt het eindbeeld met een takvrije stam van 8 m en een blijvende kroon van 16 m nagestreefd. Dit eindbeeld wordt na ongeveer 10 driejaarlijkse snoeibeurten bereikt.

De begeleidingssnoei gebeurt volgens de bepalingen uit het SB 250 of volgens aangepaste maar gelijkaardige criteria die in het bestek worden bepaald.

Na het bereiken van de takvrije stamlengte, worden de bomen periodiek gecontroleerd en ondergaan indien nodig een onderhoudssnoei in de blijvende kroon ifv veiligheid en omwonenden. Het beheer valt in de komende 50 jaar tot een minimum terug dankzij de kwalitatieve groeiplaats.

6.6 Onderhoud kapel

In voorliggend beheersplan gaan we enkel dieper in op de werken aan de buitenzijde van de kapel. De werken omvatten het onderhoud en het in stand houden van de daken, gevels, ramen en deur. Ook het hekje naast de kapel zal men onderhouden en in stand houden. Deze werken zijn opgelijst in de samenvattende tabel in 6.8.

6.7 Conclusie

Op heden is de beukendreef in de Kapel Milanen in slechte conditie en ademt een sfeer van vergane glorie. De grond is dood en het bodemleven is tot een minimum herleid. Het bovengrondse heeft geen uitstraling meer en kwijnt weg door de ondergrondse laag zonder leven. Het waterhoudend vermogen is nihil, er is geen zuurstof en dit wordt vertaald in een bomenbestand met veel problemen en onderhoud en zonder krachtige meerwaarde qua beleving.

Indien aan bovenstaande vereisten mbt het gewenste eindbeeld en de beheersmaatregelen om dit eindbeeld te bereiken wordt voldaan, creëren we een situatie waarin de bodem en het bodemleven kan herleven. In die omstandigheden kunnen ondergrondse allianties gelegd worden tussen schimmels, micro-organismen en boomwortels, waardoor bovengronds gezonde, krachtige en vitale bomen kunnen gedijen. Op die manier ontstaat een biodiverse ecotoop waarin plagen onderdrukt worden en waarin water gebufferd wordt. De dreef kan zo terug een zachte kracht uitstralen en een plek bieden waar het aangenaam is om te vertoeven. Ze zal ook terug bijdragen aan de belevingswaarde van dit historisch stukje erfgoed.

6.8. Samenvattend overzicht van de werken

6.8.1 INSTANDHOUDINGSWERKEN

Het gebouw dient op regelmatige basis te worden gecontroleerd. Deze controles en eventuele herstellingswerken omvatten:

Algemene controle van het gebouw;

- Controle en eventueel herstel van lekkages aan daken, goten en afleiders;
- Controle en eventueel schoren van structuurelementen en gevels.
- Controle en eventueel vastzetten van dak- en gevelelementen die dreigen los te komen;
- Controle en eventueel dichtzetten van raam- en deuropeningen waar nodig (door bvb beschadigd glas);
- Controle en eventueel bestrijden van zwam- of insectenaantasting;
- Controle en opvolging van scheuren in muren en gewelven

6.8.2 ÉÉNMALIGE WERKEN – RESTAURATIE KAPEL

In functie van het herstel van de erfgoedwaarden worden volgende éénmalige werken voorzien:

Aard van de werken	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating
1. Daken			
1.1. Dakbedekkingen			
Reinigen daken; incl. mosbehandeling waar nodig	x		
Het plaatsen van een nieuwe dakbedekking op het westelijk dakgedeelte van de kapel	x		
Vernieuwing van ontbrekende leien, oa op de steunberen	x		
Renovatie van de dakruiterspits	x		
1.2. Aansluitingen - Niet van toepassing			
1.3. Dakdoorbrekingen - Niet van toepassing			
1.4. Regenwaterafvoer - Niet van toepassing			
Vernieuwing van de regenwaterafvoeren/regenwaterontvangers	x		
1.5. Dakelementen - Niet van toepassing			
1.6. Dakstructuur - Niet van toepassing			
2. Gevels			
2.1. Opgaand metselwerk en paramentmetselwerk			
Reinigen gevels; incl. mosbehandeling waar nodig	x		
2.2. Gevelsluitingen - Niet van toepassing			
2.3. Gevelelementen - Niet van toepassing			
2.4. Ondergronds metselwerk / Funderingsmetselwerk - Niet van toepassing			
2.5. Algemeen			
Plaatsen van nieuwe ladderhaken	x		
3. Interieur - Niet van toepassing			
4. Historische installaties – Niet van toepassing			
5. Beveiliging – Niet van toepassing			
6. Onderzoeken - Niet van toepassing			

6.8.3 TERUGKERENDE WERKEN – ONDERHOUD NA RESTAURATIE KAPEL

De eigenaar en gebruiker van het gebouw zullen instaan voor het onderhoud van de kerk en de omgeving zodat de erfgoedwaarden behouden blijven. Doelstelling is het preventief en planmatig onderhoud zodat risico op schade wordt vermeden. De lijst van onderhoudswerkzaamheden die momenteel worden voorzien (zie hieronder), zal na de uitvoering van de restauratiewerken worden bijgesteld indien nodig.

Aard van de werken	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling toelating
1. Keuringen - Niet van toepassing			
2. Controles - Niet van toepassing			
3. Onderhoud en herstellingswerken - Niet van toepassing			

6.8.2 ÉÉNMALIGE WERKEN – KAPEL MILANEN DREEF EN OMGEVING KAPEL

In functie van het herstel van de erfgoedwaarden worden volgende éénmalige werken voorzien:

Aard van de werken	Eenmalig	Vrijstelling toelating
1. Omgeving		
1.1. Riolering		
Herstellen riolering voor regenwaterafvoer - Niet van toepassing		
1.2. Verhardingen		
Verharding rond kapel - Niet van toepassing		
Afwerking rond kapel - Niet van toepassing		
Verharding straatprofiel tot aan gevel kapel - Niet van toepassing		
Pleintje naast kapel - Niet van toepassing		
1.3. Afsluitingen		
(Her)plaatsen van gevlochten afsluitingen in wilgentenen	x	x
1.4 Groenaanleg		
Verwijderen van bestaande Rhododendrons - 37st	x	x
Vellen bestaande beuken 1e fase - 121st	x	
Vellen bestaande beuken 2e fase - 14st	x	
Uitfrezen wortels, verwijderen stobbemeel en heraanvullen met teelaarde 1e fase - 121st	x	
Uitfrezen wortels, verwijderen stobbemeel en heraanvullen met teelaarde 2e fase - 14st	x	
(Diep)frezen en zaaiklaar leggen volledige oppervlakte 1e fase	x	
(Diep)frezen en zaaiklaar leggen volledige oppervlakte 2e fase	x	
Aanleg nieuw gazon/bloemenweide na velling volledige oppervlakte 1e fase	x	x

Aanleg nieuw gazon/bloemenweide na velling volledige oppervlakte 2e fase	x	x
Aanplant nieuwe bomen, boompaaalconstructie, beluchting, gietrand, meststoffen en boomsubstraat (vb: wormencompost) 1e fase - 121st	x	
Aanplant nieuwe bomen, boompaaalconstructie, beluchting, gietrand, meststoffen en boomsubstraat (vb: wormencompost) 2e fase - 14st	x	
Aanplant nieuwe struiken onder boomspiegel nieuwe bomen 1e fase - 121st	x	
Aanplant nieuwe struiken onder boomspiegel nieuwe bomen 2e fase - 14st	x	
Plaatsen van sandwichpanelen (drukverdelende constructie) in centrale pad 1e fase - 530m ²	x	
Plaatsen van sandwichpanelen (drukverdelende constructie) in centrale pad 2e fase - 70m ²	x	
Ploffen van overige 14 st beuken 122 tem 135	x	
2. VTA-onderzoek bomen + stabiliteit Lindes		
Uitvoeren van VTA onderzoek 4 lindes rond kapel	x	x
Uitvoeren van een tomografie aan bestaande knotlinde naast kapel	x	x

6.8.3 TERUGKERENDE WERKEN – KAPEL MILANEN DREEF EN OMGEVING KAPEL

Aard van de werken	Terugkerend	Vrijstelling toelating
1. Onderhoud en herstellingswerken		
Opfrezen van steenslag langs kapel	3 x per jaar	x
2. Groenaanleg		
Watergift eerste jaar aan nieuw aangeplante bomen 1e fase - 121st	28 x per jaar voor 2 jaar	x
Watergift eerste jaar aan nieuw aangeplante bomen 2e fase - 14st	28 x per jaar voor 2 jaar	x
Knotten van bestaande knotlinde naast kapel	2 Jaarlijks	x
Scheren van heesters en hagen in de omgeving van kapel	2 x per jaar	x
Begeleidingssnoei van de 3 bestaande lindes rond kapel	3 jaarlijks	x
Begeleidingssnoei nieuwe bomen 1e fase - 121st	3 jaarlijks	x
Begeleidingssnoei nieuwe bomen 2e fase - 14st	3 jaarlijks	x
Extensief beheer nieuw gazon/bloemenweide na velling volledige oppervlakte 1e fase	2 x per jaar	x
Extensief beheer nieuw gazon/bloemenweide na velling volledige oppervlakte 2e fase	2 x per jaar	x
3. Omgeving		
Schilderen houten meubilair	3 Jaarlijks	x

7 Opvolging en evaluatie

Qua timing kunnen we het volgende vooropstellen:

Datum/periode	Beheersmaatregel
19 Jan 2023	infovergadering omwonenden
13 tem 17 Maart 2023	Veiligheidssnoei door uitstellen vellingswerken ivf openbare veiligheid
september/oktober 2023	rooien beuken 1-121 en grondverbetering
eind nov 2023	aanplanten 121 lindes
begin dec 2023	groeiplaatsinrichting
voorjaar 2024	ploffen en groeiplaatsinrichting blijvende beuken
april tem okt 2023-2024	wekelijkse watergiften groeiseizoen
zomer 2025, 2028, 2031, 2034, 2037	begeleidingssnoei lindes 1-121
winter 2036-2037	rooien beuken 121-135 en evt grondverbetering

eind nov 2037	aanplanten 14 lindes zone 2
begin dec 2037	groeiplaatsinrichting
april tem okt 2038-2039	wekelijkse watergiften groeiseizoen
zomer 2040, 2043, 2046, 2049, 2052	begeleidingssnoei alle lindes

7 Conclusie

Op heden is de beukendreef in de Kapel Milanen in slechte conditie en ademt een sfeer van vergane glorie. De grond is dood en het bodemleven is tot een minimum herleid. Het bovengrondse heeft geen uitstraling meer en kwijnt weg door de ondergrondse laag zonder leven. Het waterhoudend vermogen is nihil, er is geen zuurstof en dit wordt vertaald in een bomenbestand met veel problemen en onderhoud en zonder krachtige meerwaarde qua beleving.

Indien aan bovenstaande vereisten mbt het gewenste eindbeeld en de beheersmaatregelen om dit eindbeeld te bereiken wordt voldaan, creëren we een situatie waarin de bodem en het bodemleven kan herleven. In die omstandigheden kunnen ondergrondse allianties gelegd worden tussen schimmels, micro-organismen en boomwortels, waardoor bovengronds gezonde, krachtige en vitale bomen kunnen gedijen. Op die manier ontstaat een biodiverse ecotoop waarin plagen onderdrukt worden en waarin water gebufferd wordt. De dreef kan zo terug een zachte kracht uitstralen en een plek bieden waar het aangenaam is om te vertoeven. Ze zal ook terug bijdragen aan de belevingswaarde van dit historisch stukje erfgoed.

8 Extra toevoegingen

	Duid in deze kolom aan: “niet van toepassing” (en dus niet bijgevoegd) of de verwijzing naar het hoofdstuk met pagina’s of nummer van de bijlage (indien bijgevoegd)
Perimeter van gebied waarvoor beheersplan wordt opgemaakt (met schaal en N-pijl)	Pag. 5
Lijst van geplande werkzaamheden	Zie tabel hoofdstuk 6
Lijst van handelingen waarvan de uitvoering vrijgesteld zal zijn van toelating	Zie tabel hoofdstuk 6
Lijst van ZEN-erfgoed met aanduiding op kaart	NVT
Lijst van ontsluitingswerken voor open erfgoed	NVT
Lijst van werken aan bomen en struiken waarvoor toelating nodig is	Zie tabel hoofdstuk 6
Lijst van cultuurgoederen (met fiche voor de cultuurgoederen die niet zijn opgenomen in het beschermingsbesluit)	NVT
Lijst van de goederen, opgenomen in de Vlaamse Topstukkenlijst.	NVT
Lijst van geplande werkzaamheden aan een orgel dat dateert van na de Eerste Wereldoorlog	NVT
Bibliografie (overzicht referenties)	
Extra bijlage (bvb. foto’s, ...)	- Boomfiche met inventarisatie van de bomen in tabelvorm - 3 fiches in kaartvorm met conditie, ecologie en opmerkingen per boom.

Volgende bijlages worden digitaal bij dit document overgemaakt:

VTA